No. 13. Donderdag 31 Maart 1910. 10de Jaargang.

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éëns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Beleefde kennisgeving, dat in verband met den verjaardag van H. K. Hoogheid Prinses Juliana op den 30 April a.s., de vroeger op dien datum uitgeschreven **Hoofdbestuursvergadering** *op verzoek van enkele leden zal worden gehouden op* **Zaterdag 23 April** *daaraan voorafgaande, te 's-Gravenhage, Heulstraat no. 17.*

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur op blz. 8.

De particuliere landerijen op Java.

Wij hebben achtereenvolgens de berichten vermeld gezien, dat het particuliere land Nanggoeng in Buitenzorg (ongeveer 9000 hectaren met een 13000 inlandsche opgezetenen) uit handen van de Weeskamer te Batavia in Engelsche handen is overgegaan, nadat een door de regeering gedaan voorstel, om die bezitting voor 's Lands rekening aan te koopen in de Staten-Generaal verworpen was om redenen, onafhankelijk van het beginsel betreffende den afkoop of de onteigening dier landerijen, welk beginsel op zich zelf in het algemeen geen tegenstand had ondervonden, — dat het land Djasinga, mede in de afdeeling Buitenzorg (ook ongeveer 9000 hectaren met plm. 24000 opgezetenen), aangeslagen in de verponding voor f 230.000, verkocht is aan een Engelsch consortium tegen de som van f 1.300.000, — dat de verkoop van de Pamanakoen- en Tjiasemlanden in de afdeeling Krawang, een bezitting van meer dan 200.000 hectaren met bijna 200.000 inlandsche opgezetenen, voor 7½ miilioen gulden (verpondingswaarde f 2.700.000) aan een Engelsche combinatie een feit staat te worden, — dat men nu weer doende is in den vreemde een consortium te vormen voor een aankoop van de Tegalwaroe-landen in Zuid-Krawang, een uitgestrektheid hebbend van ruim 60.000 hectaren met 40.000 opgezetenen. De regeering, voegde men er aan toe, zal zich wel mogen haasten, want het kon anders zijn, dat, bij wijze van spreken, geen enkel particulier land meer in handen bleef van Nederlandsch-Indische ingezetenen.

Onder den indruk van dergelijke berichten heeft het Tweede-Kamerlid Mr. van Doorn in de zitting der Staten-Generaal van 4 Maart de volgende vraag gericht tot den Minister van Koloniën:

„Blijkens prospectus voor inschrijving op aandeelen in de te Londen gevestigde Nirmal (Java) Plantations and Lands Company, Limited, is het landgoed Nanggoeng in die vennootschap ingebracht. Spreker vernam voorts, dat ook de Pamanoekan- en Tjiasemlanden aan een buitenlandsche maatschappij verkocht zijn.

Acht de Minister het zonder bezwaar, dat, zoolang de regeling van het vraagstuk der particuliere landerijen op Java nog hangende is, zulke landerijen in handen van vreemde maatschappijen komen en — zoo niet — heeft de Minister dan reeds maatregelen beraamd om dat bezwaar te ondervangen?"

Het antwoord van den Minister daarop was:

„Op de eerste vraag luidt mijn antwoord als volgt: Uit den aard der zaak wordt in de rechtspositie der particuliere landerijen door het overgaan van den eigendom in handen van vreemde maatschappijen geen verandering gebracht. De overgang van particuliere landerijen in handen van vreemdelingen staat dus allerminst in den weg aan de uitvoering, ook ten aanzien van die landen, van de voornemens der Regeering ten aanzien van de terugbrenging van de particuliere landerijen tot het Staatsdomein langs den weg van onteigening.

In het midden latende of aan den bedoelden overgang uit anderen hoofde bezwaren zouden verbonden kunnen zijn, beantwoord ik de tweede vraag aldus, dat door mij het mogelijke zal worden gedaan om de Staten-Generaal in de gelegenheid te stellen om tot een spoedige regeling van het onteigeningsvraagstuk mede te werken en dat, wanneer inmiddels een of meer der particuliere landerijen op aannemelijke voorwaarden voor het Gouvernement mochten kunnen worden aangekocht, ik niet zal nalaten de indiening van een daartoe strekkend wetsvoorstel te bevorderen."

Het dagblad De Nederlander bij de vermelding van vraag en antwoord, voegde daaraan toe: „of die mededeeling niet zeer geschikt is om speculatie in gronden te bevorderen, zal de toekomst moeten leeren." Verblijdend, en bevredigend tevens, is het intusschen, dat de Minister zoo spoedig blijk geeft van zijn woord te willen gestand doen, wanneer de gelegenheid om een of meer particuliere landerijen aan te koopen zich voordoet, door de indiening van het wetsvoorstel tot aankoop voor 3½ millioen gulden van het in de afdeeling Indramajoe der residentie Cheribon gelegen land Kandanghauer, grenzende o. a. aan de bovengenoemde Pamanoekan- en Tjiasemlanden en het land Indramajoe-West. Kandanghauer heeft een uitgestrektheid van ongeveer 130.000 hectaren met ruim 70.000 opgezetenen. In de verponding is het aangeslagen voor f 1.600.000 ruim. Na den terugkeer van dat land tot het staatsdomein zal de heffing van tjoeké (aandeel in het product) en grondhuur en de vordering van heerendiensten, aldus is medegedeeld, zoodra mogelijk te vervangen zijn door de heffing van landrente en de vordering van heerendiensten, zooals dit in de Gouvernementslanden op Java en Madoera gebruikelijk is, terwijl de vordering van hoofdgeld van de Chineesche opgezetenen zal komen te vervallen, — m.a.w. het zal onttrokken worden aan de werking van het reglement van 1836 omtrent de particuliere landerijen, gelegen ten westen der rivier Tjimanok, en gebracht worden in een regelmatigen toestand.

De geheele uitgestrektheid der landerijen, werkende onder het reglement van 1836, bedraagt omstreeks 1¼ millioen hectaren, d.i. niet ver van 1/3 der grootte van geheel Nederland, en telt een 2 millioen opgezetenen. De residentie Batavia is geheel door die landerijen bezet. In de onmiddellijke omgeving der hoofdstad van Nederlandsch-Indië, te midden waarvan de landvoogd, de vertegenwoordiger van het Hoofd van den staat, zetelt, bestaan toestanden waar het landskind grootendeels is overgeleverd aan de willekeur, aan de luimen van den grondeigenaar. Het is niet noodig de geschiedenis dier landerijen thans op te halen. Men heeft daarover de geschriften van Francis, Riesz, van der Kemp, Faes, Sibenius Trip, Overtuigd, dat de toestand daar onhoudbaar is, is men reeds meer dan twintig jaar bezig met het reglement van 1836 te herzien, toe te lichten, te verklaren. De heer Faes heeft na zijne pensioneering daarvan zijne levenstaak gemaakt, uit erkentelijkheid waarvoor hem door de Regeering een geschenk gedaan is van f 25000. Evenwel is door dien arbeid de verbetering in den toestand tegengehouden, alles en een ieder wachtte op het eindresultaat.

De vloek van elke staatscommissie rustte ook op die, als wier secretaris de heer Faes bedoelden arbeid verricht heeft. In afwachting bleef de toestand niet alleen ongewijzigd, maar verergerde eerder, omdat de inzichten van den heer Faes hem als het ware stempelden tot den advokaat van de eigenaren der particuliere landerijen tegenover de in zoo drukkende en belemmerende omstandigheden verkeerende inlandsche opgezetenen, die in hunne hoofden niet hunne natuurlijke beschermers, maar de gewillige

werktuigen hunner landheeren hadden te zien, terwijl het bestuur zich machteloos waande, om de willekeur der zelfzuchtige en aanmatigende, vaak in de omgeving van den landvoogd invloedrijke, landheeren te beletten. *)

Wij zullen den Multatuli dag gaan vieren, de herinnering aan de verschijning, nu vijftig jaar geleden, van dat machtige boek, dat, volgens de bekende spreekwijze, een rilling deed gaan door Nederland, maar dat, helaas, naar het juiste woord van Multatuli te mooi was, om de aandacht gevestigd te houden op hetgeen nog voor heden waar is in dat boek. De pakkende geschiedenis van Saïdjah en Adinda, dat op de heerschende toestanden verdicht verhaal, heeft de hoofdzaak doen voorbijzien of vergeten. Het worde ons vergund, een paar bladzijden aan te halen, waarin de toestand geteekend wordt, zooals die nog kan worden aangetroffen, niet in Atjeh of bij de in de laatste jaren door schrik en wapengeweld tot gehoorzaamheid gebrachte Ned.-Indische ingezetenen, maar in de onmiddellijke nabuurschap van Batavia, de hoofdplaats van Nederlandsch-Indië, den zetel der Regeering:

„Havelaar's voorganger, die wel het goede wilde, doch tevens de hooge ongenade van de Regeering eenigszins scheen gevreesd te hebben — de man had veel kinderen, en geen vermogen — had alzoo liever met den resident gesproken over wat hijzelf verregaande misbruiken noemde, dan die ronduit te noemen in een officieel bericht. Hij wist, dat een resident niet gaarne een schriftelijk rapport ontvangt, dat in zijn archief blijft liggen en later kan gelden als bewijs, dat hij tijdig was opmerkzaam gemaakt op deze of gene verkeerdheid, terwijl een mondelinge mededeeling hem zonder gevaar de keus laat tusschen 't al of niet gevolg geven aan een klacht. Zulke mondelinge mededeelingen hadden gewoonlijk een onderhoud tengevolge met den Regent, die natuurlijk alles ontkende en op bewijzen aandrong. Dan werden de lieden opgeroepen, die de stoutheid hadden gehad zich te beklagen, en kruipende voor de voeten van den Adhipatti, baden zij om verschooning. „Neen, die buffel was hun niet afgenomen om niet, ze geloofden wel, dat daarvoor een dubbele prijs zou betaald worden." „Neen, ze waren niet afgeroepen van hun velden om zonder betaling te arbeiden in de Sawahs van den Regent, ze wisten zeer goed, dat de Adhipatti hen later ruim zou beloond hebben." „Ze hadden hun aanklacht ingebracht in een oogenblik van ongegronden wrevel... ze waren waanzinnig geweest, en smeekten dat men hen straffen mocht voor zulke verregaande oneerbiedigheid!"

Dan wist de resident wel, wat hij over die intrekking der aanklacht te denken had, maar dat intrekken gaf hem niettemin een schoone gelegenheid om den Regent te handhaven in ambt en eer, en hemzelf was de onaangename taak bespaard de regeering te „bemoeielijken" met een ongunstig bericht. De roekelooze aanklagers werden met rottingslagen gestraft, de Regent had gezegepraald, en de resident keerde naar de hoofdplaats terug, met het aangenaam bewustzijn die zaak alweer zoo goed „geschipperd" te hebben.

Maar wat moest nu de adsistent-resident doen, als den volgenden dag weer andere klagers zich bij hem aanmeldden? Of... en dit geschiedde dikwijls — als dezelfde klagers terugkeerden en hun intrekking introkken? Moest hij weder die zaak op zijn nota schrijven, om weder daarover te spreken met den resident, om weder dezelfde komedie te zien spelen, alles op 't gevaar af van in het eind door te gaan voor iemand, die — dom en boosaardig dan — telkens beschuldigingen voorbracht, welke gedurig moesten worden afgewezen als ongegrond? Wat moest er worden van de zoo noodige vriendschappelijke verhoudingen tusschen 't voornaamste Inlandsch Hoofd en den eersten europeeschen ambtenaar, als deze gedurig scheen gehoor te geven aan valsche aanklachten tegen dat Hoofd? En vooral, wat werd er van die arme klagers, nadat ze waren weergekeerd in hun dorp, onder de macht van het districts- of dorpshoofd, dat ze hadden aangeklaagd als uitvoerder van des Regents willekeur?

Wat er van die klagers werd? Wie vluchten kon vluchtte. Dààrom zwierven er zoovele Bantammers in de naburige provinciën! Dààrom waren er zooveel bewoners van Lebak onder de opstandelingen in de Lampongsche distrikten! Dààrom had Havelaar in zijn toespraak aan de hoofden gevraagd: „wat is dit, dat er zooveel huizen ledig staan in de dorpen, en waarom verkiezen velen de schaduw der bosschen elders, boven de koelte der Wouden van Bantam Kidoel?"

Doch niet ieder kon vluchten. De man, wiens lijk 's morgens de rivier afdreef, nadat hij den vorigen avond, in 't geheim, schoorvoetend, angstig, verzocht had om gehoor bij den adsistent-resident... hij had geen behoefte meer aan vlucht. Misschien ware het als menschlievendheid te achten, hem door oogenblikkelijken dood te onttrekken aan nog eenigen tijd levens. Hem bleef de mishandeling gespaard, die hem wachtte bij terugkeer in zijn dorp, en de rottingslagen, die de straffe zijn voor al wie een oogenblik meenen kon geen beest te wezen, geen onbezield stuk hout of steen. De straffe voor wie in een aanval van dwaasheid geloofd had, dat er Recht in 't land was, en dat de adsistent-resident den wil had en de macht om dat Recht te handhaven...

Was 't niet inderdaad beter dien man te beletten den volgenden dag bij den adsistent-resident terug te keeren — zooals deze hem 's avonds zeggen liet — en zijn klachte te smoren in 't gele water van den Tjioedjoeng, dat hem zachtkens zou afvoeren naar hare monding, gewoon als ze was overbrengster te wezen van die broederlijke groetgeschenken der haaien in 't binnenland aan de haaien in zee?"

In de onmiddellijke omgeving van Batavia, in de schaduw van de Nederlandsche vlag, die wappert op de tinne van het paleis te Buitenzorg, worden de „eentonige" verhalen der Saïdjah's en Adinda's nog beleefd. Verlies van eigendom, van grond, huis, buffel, ter voldoening aan wettelijke, of zich aangematigd hebbende rechten van den landheer, — bestraffing met dwangarbeid of gevangenisstraf van mannen en jongelieden boven 16 jaar, — volgens schatting, niet volgens een burgerlijken stand —, die door den landheer zijn aangeklaagd wegens niet verrichten van heerendienst, beter: wegens niet-betaling van de door den landheer vastgestelde afkoopsom van heerendienst (er zijn landen, waar de landheer zoo goed als uitsluitend leeft van den afkoop van heerendienst, en geen werkelijken heerendienst wenscht van den opgezetene, die zijn werkkracht dienstbaar stelt), door wanhoop gedwongen zijn geboortegrond te verlaten, verleid tot roof en moord, tot deelneming aan ketjoe- of rampoqpartijen, het komt alles voor in de omstreken van Batavia. Als men daarvan bewijzen wil, late men zich bijv. voorleggen het ambtelijke en gerechtelijke dossier in de strafzaak van den wegens knevelarij ontslagen en veroordeelden demang van Bekasi, Moedjini, die in zijn district jarenlang een schrikbewind had gevoerd, daar „huis gehouden op een wijze, die een middeneeuwsch roofridder hem niet zou kunnen verbeteren," — en dat gebeurde meer dan veertig jaren na de verschijning van de Max Havelaar! Zonder een aanklacht, die, gelukkig, meestal onverdiend zou zijn, tegen de personen der bestuursambtenaren te bedoelen, ligt er zulk een groote kracht van waarheid in hetgeen Multatuli schreef: „Havelaar zou te doen krijgen met den nergens beschreven geest des gouvernements waarvan z'n onmiddellijke chef, de zeer onderdanige dienaar was. Die „geest" wilde — niet dat er Recht geschiedde, maar slechts — dat de uiterlijke toestand rustig bleef. Ieder had het oog op eigen welstand alleen, op bevordering, op pensioen."

De Minister heeft den ernst getoond zijner belofte om in den toestand der particuliere landerijen verbetering te brengen, hij is niet er voor teruggeschrikt om de Staten-Generaal te naderen met de aanvraag van de vereischte millioenen voor den aankoop van het land Kandanghauer. Met terzijdestelling van alle partijschap ondervinde Zijne Excellentie thans den steun van de Wetgevende vergadering om met den meesten spoed voort te gaan op dien weg. Niet slechts de aangevraagde som voor Kandanghauer, maar een onbeperkt crediet worde hem verleend om den toestand volkomen te zuiveren voordat lastige verwikkelingen geboren worden door te sterke inmenging van vreemden invloed, door te groote macht van vreemd kapitaal. Zoo noodig worde eene leening aangegaan voor den aankoop dier, zooals blijkt, voor den vreemdeling zoo waardevolle landerijen. Tegenover de aanzienlijke uitgaaf staat de oogenblikkelijke waarde van het bezit, en de grootere waarde daarvan in de toekomst. Het Nederlandsche volk, dat recht wil doen geschieden, — het Nederlandsche kapitaal, dat zich niet verdrongen zal willen zien door het vreemde op het terrein, dat door de geschiedenis het toekomt, — moge beseffen, dat ook hier een belofte te vervullen is, een schuld in te lossen jegens de onmondige landskinderen! En: **Videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat.** †)

*) De particuliere landerijen zijn uitdrukkelijk uitgesloten geweest van het onderzoek der Mindere-Welvaart-Commissie (met het oog natuurlijk op de van het overige Java onderscheiden toestanden).

*) Zie Koloniaal Weekblad, 21 januari 1909, no. 3: „O, die bestuursambtenaren!"

†) Woorden van Cicero: De consuls mogen toezien, dat het gemeenebest geen schade lijdt!

Matten-tentoonstelling bij Boeatan.

Nu met het zonnige voorjaarsweder ook de echt Hollandsche groote-schoonmaaktijd aanbreekt, dacht de directie van Boeatan goed te doen met in hare lokalen, Heulstraat 19, Den Haag, eene uitstalling te houden van de thans aldaar voorradige matten, een mooie collectie, uit verschillende streken van den Ned.-Indischen Archipel.

Als ons geheele huis van den zolder tot den kelder weer eens een grondige beurt krijgt, blijkt veelal, dat hier en daar wel een vernieuwing of toevoeging van matwerk noodig is, dat menige wand langs trapleuning of gang, in serre of dienkamertje een verfrissching en verfraaiing tevens zou ondergaan door het aanbrengen van een mat als lambriseering; dat een mooie rottan vloermat de serre zou opknappen, dat een paar vroolijke Indische ligmatten voor de ledikanten de slaapkamer een gezelliger aanzien zouden geven: dat een eenvoudig fijngevlochten matje als spatbord achter wasch- en dientafel of laag buffet een smaakvolle en praktische beschutting tegen vlekken op het behangselpapier zou zijn.

Voor al deze doeleinden zijn allerlei matten te kust en te keur in Boeatan te krijgen. Daar de prijzen, als men in aanmerking neemt, dat 't handwerk is, verwonderlijk laag zijn, is matwerk een luxe, die bijna iedereen zich kan veroorloven. In elk geval kome men eens een belangstellend kijkje nemen in de tentoonstellingslokalen. Reeds de aanblik van het in materiaal, kleur, teekening en bewerking zoo onderscheiden Indische vlechtwerk is ruimschoots der moeite waard.

Men stelle dit bezoek echter niet te lang uit, want reeds na de volgende week wordt deze uitstalling vervangen door een andere, n.l. een van Indische foto's. Van een zeer knap amateur-fotograaf op Java ontving Boeatan eenige bizonder fraaie proeven dezer thans ook in Indië zoo goed beoefende kunst. Van de prachtcollectie, die in Dresden tentoongesteld is geweest, zal dan ook een deel in Boeatan te zien zijn. Ter aanvulling zouden echter foto's van particulieren hier te lande zeer welkom zijn. Wie tot dit doel enkele stukken voor eenige dagen in bruikleen zou willen geven, wende zich tot de directrice, die van 10—6 uur in de Heulstraat is en gaarne de gewenschte inlichtingen geeft.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De heer G. N. in *Land en Volk* over de wenschelijkheid der oprichting van een bureau voor de kennis van land en volk in Ned.-Indië. — De *Nieuwe Courant* over hetzelfde onderwerp. — Het *Algemeen Handelsblad* over den aankoop van den spoorweg Batavia—Buitenzorg.

In Land en Volk bespreekt de heer G. N(ypels) de wenschelijkheid der oprichting van een bureau voor de kennis van land en volk in Nederl.-Indië.

„Veel belangrijks wordt", zegt de heer N., „onopgemerkt voorbij gegaan, en tevens is veel vermeld geworden, dat toch verborgen blijft in een archief, waar het terecht is gekomen, zonder dat de practische of wetenschappelijke waarde ervan begrepen is. Werden zij, die ter volvoering van een bepaalde opdracht, ergens heen worden gezonden, van goede, gemakkelijk op te volgen aanwijzingen voorzien, dan zou menige onderneming, behalve het eigenlijke hoofdresultaat nog rijke nevenvruchten kunnen opleveren. Werden anderzijds de verslagen, rapporten, enz., die inkomen bij verschillende autoriteiten, besturen, enz., niet alleen beoordeeld naar hetgeen binnen het beperkt veld van bemoeienis dezer personen van beteekenis is, dan zou daaruit menigmaal in andere opzichten nut te trekken zijn. Ten eene wordt dus niet zooveel verkregen als gemakkelijk te verwerpen zou zijn; ten andere wordt, wat verdienstelijk aangeboden is, versmaad. Half werk en overbodig werk, waardoor dubbel werk noodig wordt, wanneer later afzonderlijke maatregelen getroffen moeten worden, om achter het onbekend geblevene te komen."

De Nieuwe Courant teekent hierbij aan:

„Wij sluiten ons gaarne aan bij den wensch van G. N., dat spoedig tot het oprichten van zulk een bureau zal worden overgegaan, maar wij deelen niet

in zijn hoopvolle meening, dat de minister dit ook bedoeld zou hebben met de indiening bij de Volksvertegenwoordiging van het wetsontwerp tot verhooging van de Indische begrooting, om aan de afdeeling bestuurszaken der buitenbezittingen te verbinden een encyclopaedisch bureau, ter tegemoetkoming aan de algemeen gevoelde behoefte aan ruime bekendmaking van gegevens met betrekking tot de buitenbezittingen. Als de minister aan een bureau, zooals de heer G. N. bedoelt, had gedacht, zou hij zich zeker niet alleen tot de buitenbezittingen hebben bepaald, maar geheel Indië daarin hebben betrokken. Wij hopen evenwel, dat de thans geoefende aandrang voor dien bewindsman aanleiding moge zijn om in bedoelden geest een centrum in het leven te roepen voor geheel Ned.-Indië."

* * *

Het Algemeen Handelsblad blijkt een warm voorstander te zijn van den aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg. Het blad was overtuigd, dat de meerderheid in de Kamer de aanneming van het voorstel in 's lands belang zou achten en daarom achtte het orgaan het onnoodig iets tot aanbeveling der plannen te zeggen. „De zaak sprak voor zichzelf", meent het amsterdamsche blad. Nu echter een „combinatie van minderheden" de definitieve uitslag in gevaar kan brengen, meent het Algemeen Handelsblad zijn licht niet langer onder de korenmaat te mogen houden en zegt o.m.:

„Wij hadden vermoed, dat juist de staatspartijen, die staatsexploitatie in haar vaandel voeren, het voorstel met beide handen zouden hebben aangegrepen. Dit, dachten wij, was nu eens een mooie gelegenheid om, zonder eenige geldelijke opoffering ten slotte, de geheele spoorwegexploitatie in West-Java aan den Staat te trekken.

Wij zijn in onze verwachtingen wel wat teleurgesteld. De een vindt den koopprijs te hoog, en zou dus liever dadelijk 5 à 6%, in plaats van ruim 4%, van het in den spoorweg vast te leggen kapitaal maken; de ander meent, dat de thans bestaande moeilijkheden in de exploitatie zoo erg niet zijn; een derde heeft weer andere bedenkingen. En aldus de hoofdzaak uit het oog verliezend, is er bij de laatste stemming van een combinatie van minderheden gebleken, die de aanneming van het wetsontwerp bedreigt. Eene combinatie van minderheden, aangevoerd door voorstanders van staatsexploitatie van spoorwegen, die zich in casu wel eens de les mochten herinneren: „uitstel zal millioenen kosten!" Wat men in '81 voor 6 millioen kon krijgen, welk bedrag, na de plaats gevonden uitbreidingen, ook van rollend materieel, thans misschien 7 à 8 millioen zou beteekenen, is nu te koop voor 10.6 millioen, maar, men kan er zeker van zijn, later slechts voor belangrijk meer.

De opbrengst der lijn was over 1908 *f* 37.65 per dag-K.M.: over 1909 *f* 38.80; over de twee eerste maanden van 1909 en 1910, resp. *f* 37.81 en *f* 41.92. Dit alles wijst op toenemend vervoer, wat trouwens met de toenemende ontwikkeling der doorsneden — en daaraan grenzende — landstreken, zooals de West-Preanger, niet anders te verwachten is.

Er zal nog ruimschoots gelegenheid zijn sommige beschouwingen der „oppositie" te bespreken. Voor ditmaal willen wij, na vorenstaande „algemeene beschouwingen", iets mededeelen naar aanleiding van een argument, door den heer Boogaardt gebezigd. Hij meende, afgaande op berichten van Indische dagbladen, dat de gemeenteraad van Batavia bezwaar had gemaakt tegen de overneming van den spoorweg. De Minister van Koloniën heeft daarop reeds geantwoord. (Hand. bl. 1612, 2e kol.), dat de Raad zijne aanvankelijke bezwaren had losgelaten, en nu uitdrukkelijk verklaard had de overneming van den spoorweg door den Staat een groot gemeentebelang te achten.

Van een onzer lezers kregen wij inzage van het door den Gemeenteraad van Batavia in zijne vergadering van 9 Februari j.l. goedgekeurd schrijven, dat den 12en d.a.v. no. 357 aan den directeur der gouvernementsbedrijven gezonden werd."

Volgt deze brief, dien het blad in extenso afdrukt ter bestrijding van de argumenten door den „plaatselijk zoo bekenden heer Boogaardt" tegen het voorstel aangevoerd. Hetgeen heel eigenaardig is bij deze uitzetting der zaak door het amsterdamsche orgaan is, dat het geen melding maakt van het gebabbel ten beurze in de aandeelen der Ned. Ind. Sp. Mij. Wanneer de voorgestelde transactie nu zoo buitengewoon in het „belang van het land" ware, is het eigenaardig op te merken, hoe die behartiging van „'s lands belang" samenvalt met de behartiging der aandeelhoudersbelangen, die er blijkbaar zoo verheugd over zijn, dat de Staat dit gedeelte van haar bezit wil overnemen, dat zij voor hun aandeelen thans uit pure blijdschap een aanmerkelijk hooger bedrag vragen, dan vóór dien, toen de Staat die overname nog niet in 's lands belang achtte.

Wellicht verklaart het blad dit merkwaardig verschijnsel in een volgend artikel.

Uit de O.-I. Mail.

In alle Indische bladen vinden wij uitvoerige verhalen over

het bezoek van hertog Johan Albrecht,

den regent van Brunswijk en diens gemalin, eerst in de Deli-couranten, en na de aankomst der hooge gasten te Batavia op 2 Maart j.l. ook in die van Java, waarbij een uitvoerig reisplan door dat eiland en later naar Bali. Eerst tegen half Mei zou de terugreis naar Singapore plaats hebben.

Vereeniging Toeristenverkeer.

Uit het jaarverslag der Vereeniging Toeristenverkeer over 1909 neemt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. o. a. het volgende over:

„Een blik werpende op de resultaten van de werkzaamheden gedurende het afgeloopen jaar, concludeert het verslag, dat het toeristenverkeer op Java sterk is vooruitgegaan, en ongetwijfeld zich in bizondere mate zal blijven ontwikkelen, indien het hotel- en reiswezen met die ontwikkeling gelijken tred houdt.

Wat het hotelwezen betreft: dit geeft inderdaad reden tot bezorgdheid. Immers, van uitbreiding van logeergelegenheden in dezelfde mate, als het toeristenverkeer toeneemt, valt niets te bespeuren. Men neemt een afwachtende houding aan, men wil eerst zien of inderdaad het toeristenverkeer zal blijven toenemen. En intusschen wordt het aantal hotels op Java niet grooter, breiden de bestaande hotels zich niet belangrijk uit, terwijl het aantal toeristen, dat Java bezoekt, steeds toeneemt. Het staat te vreezen, dat het toeristenverkeer in de allernaaste toekomst in zijn voortgang belemmerd zal worden, tengevolge van onvoldoende capaciteit der hotels. Op die wijze zou hetgeen met veel moeite en financieële opofferingen is tot stand gebracht, in zeer korten tijd ineenstorten, en van bevordering van het toeristenverkeer zou dan in de eerste jaren geen sprake meer kunnen zijn.

Het is daarom een kwestie van het hoogste belang, dat, op welke wijze dan ook, voorzien wordt in het gebrek aan logeergelegenheden in de verschillende toeristenplaatsen op Java, welk gebrek met den dag scherper aan het licht treedt."

Omdat Europeesche gidsen te kostbaar bleken, werd er een proef genomen met het opleiden daartoe van Inlanders, die o. m. de Engelsche taal moesten aanleeren, doch binnen minder dan 5 maanden heette die proef mislukt. Het verslag zegt:

„Ten slotte is de Vereeniging daarom weer moeten overgaan tot het in dienst nemen van een Europeeschen gids.

Inmiddels werd de mogelijkheid in overweging genomen om de Inlandsche gidsen te doen vervangen door Engelsch-sprekende Britsch-Indische hindoes. De uitvoerbaarheid van dit plan, nauw samenhangende met de bereidwilligheid tot samenwerking van de hotels op Java, maakt thans nog een punt van overleg uit. Mocht op voldoende medewerking van de zijde der hotels gerekend kunnen worden, dan is het de bedoeling, eenige geschikte Indiërs uit de Straits hierheen te doen komen, en tot gids op te leiden.

Het is te hopen, dat onze ervaringen minder ontmoedigend zullen zijn, dan die met Inlanders opgedaan."

Veel zal dit, dunkt ons, afhangen van de keuze en de wijze van opleiding dier personen zelf, onder de Inlanders van de Straits, dan wel van elders.

Het onderwijs in de Minahassa.

Men schrijft uit Menado aan het Bat. Nieuwsblad:

„Den 7en dezer zijn hier aangekomen de adviseur voor bestuurszaken, de heer W. Frijling, en de ambtenaar ter beschikking mr. J. C. Kielstra voor een onderzoek in zake de conversie van het onderwijs. Ze waren vergezeld van den inspecteur van het inlandsch onderwijs, de heer A. G. Boes. De heeren konden hier vernemen, dat den resident door de gezamenlijke eerste districtshoofden der Minahasa een verzoekschrift is aangeboden, waarin verzocht wordt om behoud van het gouvernements inlandsch onderwijs. Den resident werd verzocht het rekest met een gunstig advies aan de regeering door te zenden.

Deze beweging is gevolgd door die van eenige oude radjas, president-radjas en oud-djogoegoes der Sangi-eilanden, die een telegrafisch rekest tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal richtten, waarin zij voor de bevolking dier eilanden om behoud van het inlandsch onderwijs verzoeken.

Of deze beweging wat baten zal?" vraagt het blad.

Jong-China.

De Nieuwe Soer. Crt. meldt:

„Het bestuur der afdeeling Soerabaia van de vereeniging Tiong Hwa Hwee Koan, heeft relaties aangeknoopt met den heer Denys, Amerikaan van geboorte, en hoofd der Methodisten-vereeniging te Batavia, die op zich genomen heeft, geheel belangeloos, en alleen tegen vergoeding van reis- en verblijfkosten, geheel Java af te reizen en al de Chineesche scholen te inspecteeren. Tevens zou deze tot inspecteur van het Chineesche onderwijs gepromoveerde methodist zorgen, dat binnenkort een tiental Amerikaansche onderwijzers uit Amerika zouden uitkomen om in dienst van de Tiong Hwa Hwee Koan te treden. Deze nieuwe onderwijzers zullen behoorlijk worden gesalarieerd, en slaagt deze proef naar wensch, dan zullen meer van deze onderwijzers worden uitgezonden."

De „gewijzigde" Solovallei-werken.

Onder dit opschrift lezen wij in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„Ook hier hebben wij noodweer gehad. Dagen lang heeft het onophoudelijk hard geregend, en heele streken werden door de Solorivier, waarin de waterstand bizonder hoog was, overstroomd. Trouwens elk jaar in de maand Februari of Maart is zulks het geval. Jaar in, jaar uit heerscht tengevolge van die bandjirs, groote ellende onder de bevolking.

De jongste overstroomingen hebben tal van aanplantingen verwoest en de vele regens brachten ziekte en ongedierte in de padi, zoodat van dat gewas niet veel terecht zal komen.

In het naburige Lamongan moet reeds veel padi zijn afgestorven, evenals in de daaraan grenzende afdeeling Bodjonegoro.

En spoedig zal men derhalve wel weer hooren van ketjoe- en kampakpartijen, het gewone refrein bij schaarschte of gebrek aan voedingsmiddelen.

Nu zullen de assistent-residenten van Grissee en Lamongan zeker wel met hun voorstellen voor beschikbaarstelling van gelden voor „relief works" voor den dag komen, want de bevolking van meerdere streken, Sedajoe bijv., moet ondersteund worden. Zeker is daarvan doordrongen de resident van Soerabaia, die nog niet lang geleden zich in die streek heeft overtuigd van haar treurigen toestand. Ook het volk van Sedajoe is niet van het beste gehalte en wordt het niet geholpen, dan voorziet men er eveneens roofpartijen en andere misdrijven.

Maar zou het, inplaats van telkenjare die partieele maatregelen te moeten nemen, niet veeleer aanbeveling verdienen om eens en vooral die Solo-werken, gewijzigd of ongewijzigd, zóó af te werken, dat dergelijke nood en ellende verspreidende bandjirs niet meer voorkomen?

Thans wordt ieder jaar het geld feitelijk verknoeid en weggeworpen, zonder eenig blijvend nut te stichten."

Een suiker „boom."

Het Soer. Hbld. schrijft:

„Hier ter plaatse ontvangen particuliere telegrammen uit Europa maken melding van een geweldige rijzing der suikerprijzen. De markt verkeert in een overspannen toestand, bietsuiker levering in Augustus doet thans niet minder dan 14 shillings tegen bietsuiker uit den nieuwen oogst, levering in October en December, 11.5 shillings. Hausse-speculanten, speciaal te Parijs, houden groote voorraden vast en trachten zich een tekort te veroorzaken, hetgeen zich weerspiegelt in het snel oploopen van den prijs van suiker uit den geëindigden oogst. Of deze haussepriis zich zal handhaven? In 1905 was men getuige van eenzelfde voorjaars-rijzing, doch toen de onberekenbare, onzichtbare voorraden loskwamen, was de krach onvermijdelijk. Jaluzot, van de magazijnen der Printemps, was er een der slachtoffers van.

Natuurlijk volgt de prijs der rietsuiker dien van het bietproduct. Heden valt het merkwaardige feit te boekstaven, dat de Handelsvereeniging Amsterdam alhier een partij van 150.000 pikols muscovados, door haar aangehouden, voor den prijs van 8¼ gulden per pikol in andere handen, nl. in die van Fraser Eaton & Co., deed overgaan. Acht en een kwart gulden voor gewone muscovados! In de laatste jaren is men van zoo iets geen getuige geweest.

Jammer, dat hier te lande zoo weinigen van de hausse kunnen profiteeren."

De tocht van Mr. Lorentz.

Van particuliere zijde werd aan de Javabode bericht omtrent den tocht van Mr. Lorentz naar het Sneeuwgebergte:

„De grootste hoogte, door de expeditie bereikt, was 4400 M. Zij bleef dus 400 M. beneden den top.

Op die hoogte was echter reeds sneeuw en de reizigers hebben, gelijk men weet, in de sneeuw gekampeerd.

Van af het Hellwig-gebergte werd een pad aangetroffen, door de inlanders gebezigd, 't welk in de richting van het Sneeuwgebergte voerde. Met die Papoeas, die zeer goed tegen de kou bleken bestand te zijn, werden vriendschappelijke betrekkingen aangeknoopt.

De Dajaks, die de geheele reis door voortreffelijke diensten aan de expeditie bewezen, hadden daarentegen vreeselijk van de koude te lijden. Eén hunner is doodgevroren; aan een ander vroren de teenen af.

De heer Lorentz deed, gelijk vroeger reeds werd gemeld, een ernstigen val; hij brak een rib en moest worden getransporteerd. Opdat hij niet ten gevolge van het stil liggen in de hevige koude zou verkleumen of bevriezen, moesten anderen naast hem komen liggen in de tandoe om hem met hun lichaam warm te houden. Hij is later gelukkig geheel genezen."

WEST-INDIË.

Naar De West vernam is door het Hof van Justitie rechtsingang verleend tegen den redacteur van de „Suriname" wegens beleediging van den gouverneur.

De redacteur zal terechtstaan wegens beleediging van den gouverneur als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin.

De vervolging geschiedt naar aanleiding van een artikel in de Suriname van 24 December j.l., waarvoor naar wij reeds meldden die redacteur in de gelegenheid was zijn verontschuldigingen aan te bieden, van welke gelegenheid echter een zonderling gebruik gemaakt was. Excuses in het eene nummer en herroeping in het volgende.

* * *

In hun voorloopig verslag op het ontwerp verordening, waarbij voor geringe vergrijpen een minder omslachtige rechtspraak is voorgesteld, gaven de Koloniale Staten o.a. te kennen:

Was men het derhalve met het bestuur eens, dat het in het belang der zaak wenschelijk is, dat deze regeling zoo spoedig mogelijk tot stand komt en in werking treedt en was men daarom gaarne bereid daarvoor zijne medewerking te verleenen, het vertrouwen werd daarbij uitgesproken, dat deze partieele wijziging van de strafwet geen vertraging zal ten gevolge hebben van de invoering van het in bewerking zijnde nieuwe strafwetboek.

In eene memorie van antwoord merkte de gouverneur op:

Voor zoover kan worden nagegaan, is van deze partieele wijziging geen vertraging van de invoering der nieuwe strafwetgeving te vreezen. De hiervoor saamgestelde ontwerpen zijn, na herhaaldelijk een onderwerp van studie te hebben uitgemaakt, aan den minister van koloniën opgezonden ten einde bij Koninklijk Besluit te worden vastgesteld. Zoodra dit zal zijn geschied hoopt de gouverneur in de gelegenheid te zullen worden gesteld om spoedig eene invoeringsverordening bij de Staten aanhangig te maken.

* * *

Sedert maanden is een geschil hangende tusschen de recherche en de kooplieden, over de opvatting van emballage.

De opvatting van de recherche is, dat alleen van invoerrecht is vrijgesteld de kist, waarin goederen worden aangevoerd, doch niet de verdere verpakking in bussen, flesschen, enz. De bussen en flesschen tellen mede in het gewicht, waarvoor invoerrecht wordt betaald.

Ons lijkt een dergelijke opvatting moeilijk houdbaar. Om echter de goederen te kunnen invoeren, betalen tot dusverre kooplieden het meerdere recht onder protest.

De beslissing van den rechter is ingeroepen, om uit te maken, welke opvatting de juiste is, doch die beslissing laat nog steeds op zich wachten, schreef De West.

* * *

Naar De West vernam is de verwachting, dat met het invallen der regens de Panama-ziekte in de vruchtenplantages minder hevig zou woeden, uitgekomen. De laatste maanden heeft de ziekte niet met dezelfde snelheid om zich heen gegrepen. Van een „vooruitgang" kan men hier natuurlijk niet spreken. Doch als de ziekte haar verwoestingswerk minder snel voortzet, is er te beter gelegenheid om de periode door te komen, die noodig is om een voldoend aantal planten aan te kweeken van de Congo-varieteit, die immum is voor de Panama-ziekte.

* * *

De berichten omtrent de vooruitzichten voor de cacao-cultuur luiden zeer verschillend. De stand van sommige plantages schijnt goede verwachtingen te wettigen. Van andere verneemt men het tegendeel. De uitvoer was de eerste twee maanden van dit jaar niet groot, schreef De West.

* * *

Naar De West vernam is door den Gouverneur eene commissie benoemd, bestaande uit den kapitein-commandant der troepen, den commissaris van politie en den procureur-generaal, om te onderzoeken of samensmelting van het korps gewapende politie en de militaire macht in Suriname wenschelijk is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De inl. dorpspolitie. Op Java neemt men het verschijnsel waar, dat de dorpsbewoners, wanneer ten hunnen huize een diefstal dan wel een ander misdrijf heeft plaats gehad, gewoonlijk van dat feit geen kennis geven aan de plaatselijke autoriteit en er zelfs de voorkeur aan geven om de geheele zaak te verzwijgen.

Wel is waar is de bestolene ontstemd over het door hem geleden verlies, of over het door hem ondergane leed, doch hij verkiest een stille berusting boven een conflict met de politie, waardoor hij zelf in verwikkelingen zou kunnen geraken. De loerah, die van het misdrijf behoort kennis te nemen, is dikwijls alles behalve gesticht als zulk een misdrijf ter zijner kennis wordt gebracht en laat dit gewoonlijk door een ongepasten en brutalen toorn blijken.

Hij doet daarbij de noodige verwijtingen aan den bestolene, als dat hij het hem, loerah, lastig wil maken, dat de omheining der woning defect was, dat het bewaken der woning te wenschen overliet of deze geheel onbeheerd was achtergelaten, enz., en valt nergens braak vast te stellen, dan staat de bestolene in sommige gevallen nog onder de verdenking, dat een valsche klacht wordt ingediend. Is de loerah een opiumrooker, of lijdt hij aan hoogmoedswaanzin dan wel aan andere ernstige gebreken, dan is de bestolene er nog slechter aan toe en bestaat er voor hem kans, dat hij als beklaagde in de zaak wordt betegend.

Heeft een ernstig onderzoek door een ijverige dessapolitie plaats, dan moet de bestolene er dagelijks mede op uittrekken om de noodige inlichtingen in te winnen, waaraan voor hem, behalve tijdverlies, toch ook geldelijke onkosten zijn verbonden, als uitgaven voor het reizen per spoor, per dogkar, enz.

Behalve het verlies van zijn goed heeft de bestolene dus ook nog soms veel nukken te verdragen en raakt hij — in geval van een onderzoek — bovendien nog geld kwijt.

Verder kan het feit worden vastgesteld, dat de dorpspolitie dikwijls een volhardend zwijgen van de zijde der dorpsbewoners verlangt, want het onderzoek, ingeval van misdrijven, verlangt veel arbeid, en de dorpspolitie is daarop allerminst gesteld.

Wanneer de dorpsbewoners dus de bij hen plaats gehad hebbende misdrijven verzwijgen, dan hebben zij daarvoor goede redenen te over; zij vergeten echter, dat zulk een lijdelijke houding de dieven overmoedig maakt en de onveiligheid om en in het dorp toeneemt.

Het algemeen belang wordt er in elk geval mede geschaad.

Volgens „Bolodewa", die in de Bintang Soerabaja van 26 Januari 1910 No. 21 dit onderwerp behandelt, ligt de schuld ten deze geheel bij de dorpspolitie.

Deze heeft in Indië geen vertrouwen; het personeel wordt niet gekozen uit lieden, die ter goeder naam en faam bekend staan, maar wordt getrokken uit allerhande onontwikkelde elementen.

De dorpspolitie die de beschermer van de dorpsbewoners zou moeten zijn, is integendeel voor hen een slecht werkend vergif, hetwelk veel schade te weeg brengt. De nachtelijke rondes zijn fictief, het wakker roepen der bewoners is lastig en is eene woning ledig, dan worden de bewoners al spoedig aangezien als dieven, die er op uit zijn gegaan om hun slag te slaan. Wil men dien gebrekkigen toestand verbeteren, dan moet in de eerste plaats het gehalte der hoofden veranderen, hetgeen zou kunnen geschieden door hen, middels eene behoorlijke opleiding, geschikt te maken voor hunne functiën.

Verder zal er verdeeling van arbeid moeten plaats grijpen, en die arbeid behoorlijk moeten worden betaald. Het gaat toch niet aan, om het dorpshoofd te beschouwen als een kapstok, waaraan men alle mogelijke functiën ophangt, en van hem te verlangen, dat hij alles belangeloos en tevens goed verricht voor de gemeenschap.

Deze aangelegenheid is van groot algemeen belang, want is de dorpspolitie goed, dan heeft zulks een grooten invloed op de bevolking, die, over het algemeen genomen, nog vrijwel in denzelfden gebrekkigen toestand verkeert als weleer.

De *Sumatra-Batavia Alcheria Vereen.* te Batavia. (Boemi Poetra 11 December 1909, no. 227). Deze Vereeniging stelt zich ten doel:

a. om, in overeenstemming met de godsdienstige Mohamedaansche instellingen, de bestaande adat-voorschriften te verbeteren en de Maleische wetenschappen te bevorderen;

b. om voor de lijkbezorging, zoowel van de leden, als van de arme lieden zorg te dragen;

c. om, in een daartoe bestemde woning, vergaderingen te houden van onderwerpen in het belang der vereeniging en niet in strijd met 's lands wetten;

d. om een bibliotheek op te richten.

De statuten dezer vereeniging werden goedgekeurd bij gouvernementsbesluit van 29 September 1908 no. 14.

Daaraan is nog het navolgende ontleend:

Leden mogen alleen zijn mannelijke inlanders van Nederlandsch-Indië en andere Mohamedanen, die de leeftijd van 18 jaren hebben bereikt, dan wel gehuwd zijn.

Voor het eerst treden als bestuursleden op:

Said Mohamad bin Achmad Alaijdroes, voorzitter.
Mara Abdul Djalil, secretaris.
Soetan Toemanggoeng, adviseur.
Soetan Permansjah, thesaurier, en de drie commissarissen: Raden Paroewan, Raden Anoemsjah en Soeria Ningrat en Raden Mohamad Napis.

Het fotografisch portret van Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana. Werd in de Poetri Hindia, No. 1 van dit jaar aan de lezers gelegenheid geschonken om kennis te nemen van het fotografisch portret van Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana, in het nummer van 31 Januari 1910 No. 2 heeft Raden Ajoe Tirtoadisoerjo ten deze een bijschrift geleverd, hetwelk getuigt van bizondere vriendelijke gevoelens, welke in het algemeen de inlanders, zoowel aanzienlijken als geringen, bezielen ten opzichte van de leden van ons Koninklijk Huis.

Met de beste wenschen voor het geluk van de koninklijke familie hoopt men, dat Indië een Groot-Nederland moge worden onder leiding van het Huis van Oranje, dat aan den inboorling de vrijheid schonk en door wetten regelmaat en orde in het land bracht.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vaderlandsliefde bij de Jong-Chineezen. Dat vaderlandsliefde ook bij de Jong-Chineezen bestaat, dan wel tot ontwikkeling komt, moge blijken uit een brief van een 231-tal leerlingen van de school te Kang Soe aan den betrokken Inspecteur van het Onderwijs, welk schrijven is opgenomen in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 10 December 1909 No. 123. Daaruit blijkt, dat die leerlingen het zich tot een voorrecht rekenen de Chineesche Regeering geldelijk te mogen steunen bij haar streven om de Chineesche Vloot zoodanig te organiseeren, dat zij ten allen tijde de taak zal kunnen volbrengen, welke haar in de toekomst wacht.

De tegenwoordige toestand van het Chineesche Keizerrijk is te vergelijken met dien van eene bouwvallige woning, die herstelling noodig heeft en waaraan de jongelingschap van China, zooveel in haar vermogen is, gaarne wil medewerken. De Japanners

deden iets dergelijks toen zij in een oorlog met Rusland gewikkeld werden. Ouden en jongen, mannen, vrouwen en kinderen, allen waren destijds eenstemmig en droegen niet alleen geldelijk, maar ook op alle andere wijzen bij om het Japansche leger in staat te stellen zijn oorlogsplicht naar behooren te vervullen. Dit voorbeeld wenschen de Chineesche leerlingen te volgen en daarom hebben zij toegezegd dat zij per persoon en per dag een halve cent ten behoeve van de Chineesche Regeering zullen storten.

Te Nanking hebben de leerlingen eene Vereeniging opgericht, welke hetzelfde doel beoogt, en die heeft vastgesteld, dat de leerlingen, op dezelfde wijze als boven is vermeld, een zeker deel van hunne inkomsten zullen afstaan in het belang van de organisatie der Chineesche vloot. Een drietal hunner bepaalden die som op 3 tjhie (= gaatjes duit) per dag en per persoon, hetgeen, in aanmerking genomen het geringe bedrag hunner inkomsten, den hoogsten lof vooral van de rijkere lieden verdient, die (naar de schrijver meent) verplicht zijn den Chineeschen stam te helpen en zijn naam hoog te houden. Wanneer die rijkeren dat goede voorbeeld der drie jongelieden zouden willen volgen en bijv. een dollar per persoon en per jaar zouden willen afzonderen, dan zou de Chineesche Regeering al heel spoedig over eene som van 400.000.000 dollar kunnen beschikken, voor welk bedrag leger en vloot geheel op modernen en Westerschen voet zoude kunnen worden georganiseerd. De schrijver wijst er op, dat èn het Chineesche Keizerrijk èn de Chineesche stam eerst zullen worden geëerbiedigd, wanneer leger en vloot in orde zullen zijn gebracht. Daarom hoopt hij, dat zijn schrijven en de voorgebrachte gedachte door alle Chineezen, waaronder ook de emigranten in Ned.-Indië, zullen worden begrepen.

De Strafzaak van de Chineesche leerlingen te Kediri. Zooals reeds uit de Europeesche nieuwsbladen bekend is, heeft de Gouverneur-Generaal de door den politierechter te Kediri opgelegde straffen aan de Chineesche leerlingen van de T i o n g H w a H w e e K o a n-school, wegens een gehouden vechtpartij met Europeesche en inlandsche leerlingen, zoodanig gewijzigd, dat de straffen van 3 maanden en 1 maand ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon, respectievelijk zijn verminderd in 3 dagen en 1 dag. Hoewel de Chineezen deze beslissing dankbaar aanvaarden en erkentelijk zijn voor de belangrijke vermindering, welke de opgelegde straffen hebben ondergaan, zoo zouden zij toch gaarne hebben gezien, dat, als geen gratie van de vrijheidsstraf had kunnen worden verleend, alsdan eene geldboete ware opgelegd. Immers, men neemt gewoonlijk waar, dat, waar twee personen kijven, beide partijen schuld hebben. Zoo ook in dit geval.

Men had, naar de meening van den schrijver in de Bintang Soerabaja van 28 Januari 1910 No. 23, niet uit het oog moeten verliezen, dat een verblijf in de gevangenis, al is dit dan ook slechts gedurende enkele dagen, voor het geheele leven dier jeugdige personen eene onaangename herinnering blijft. Voor lieden op meergevorderden leeftijd hindert de vrijheidsberooving zoo niet, maar jongelieden zijn jonge planten, die moeten worden opgekweekt, en hen had men het gedwongen verblijf in een vuile gevangenis moeten sparen.

Opwekking aan alle Chineezen in Nederlandsch-Indië om de Chineesche taal te leeren lezen en schrijven. In de Pewarta Soerabaija van 29 Januari 1910 No. 24 betoogt „Fatimans" de wenschelijkheid aan de Chineezen, om — in navolging van de Japanners, die bijna allen kunnen lezen en schrijven — zich op de kennis van lezen en schrijven hunner eigen taal toe te leggen. De kennis ten deze van de Chineezen in Ned.-Indië is, in vergelijking met die van de Japanners, beslist in het nadeel van eerstgenoemden, hetgeen zijn oorzaak vindt in eene groote mate van onverschilligheid, zoomede in het niet begrijpen van het gezegde, dat, wie de taal verstaat, ook liefde heeft voor zijn stam. Vroeger had men eene verontschuldiging in het feit, dat de Chineesche Regeering zich aan hare Chineesche emigranten niets liet gelegen liggen, omdat zij, uit onkunde, van het bestaan dier lieden niet op de hoogte was. Maar die houding heeft men reeds lang laten varen.

Ook kon men vroeger aanvoeren, dat er voor de Chineesche jeugd geen gelegenheid bestond om de scholen te bezoeken, doch ook die toestand heeft zich ten goede gewijzigd, sedert de Tiong Hwa Hwee Koan Vereeniging voor de oprichting van Chineesche scholen heeft zorg gedragen.

En daarvan moeten allen gebruik maken, zegt de schrijver. Geldt het bovenstaande voor de groote menigte, ook de met Europeanen gelijkgestelde en de genaturaliseerde Chineezen wekt de schrijver op om de kennis der moedertaal niet te vergeten. Hij erkent de nuttigheid van de kennis der Nederlandsche en Engelsche talen voor die lieden in Ned.-Indië, maar toch acht hij het voor hen een plicht om den Chineeschen stam getrouw te blijven, en dit kan alleen geschieden, wanneer zij ook de Chineesche taal machtig zijn. Voor de vele in Ned.-Indië aanwezige met Europeanen gelijkgestelde Chineezen zal dit zeker niet moeielijk vallen, waar het algemeen bekend is, dat hunne tot de Regeering gerichte verzoeken niet ten doel hadden om uit het Chineesche Stamverband te treden, maar meer uit zucht om zich te onttrekken aan de onsympathieke politierechtspraak, aan de hinderlijke voorschriften van ons passenstelsel en in het algemeen om meerdere consideratie te verkrijgen van hun persoon door de politie, wier welwillende bejegening steeds veel te wenschen overliet.

De schrijver hoopt ten slotte, dat men deze gedachten in ernstige overweging zal willen nemen en aan zijn roepstem gehoor zal willen geven.

Van Vreemde Koloniën.

Boedha's nieuwe incarnatie.

Gedurende zijn laatste aardsch bestaan moet Boedha in zijne vierde incarnatie als Kotamo ook in Laos hebben verwijld.

In tal van beelden in brons, van hout of steen wordt de nagedachtenis van Kotamo in Laos in eere gehouden, en waar de tot den stam der Thais in die streken behoorende lieden zulk een beeld aantreffen, in de pagodes of bedolven onder de tropische vegetatie, werpen ze zich daarvoor in het stof en denken ze aan de terugkomst van Boedha op deze aarde.

„Uwe landen zullen door blanke reuzen worden veroverd, die de macht zullen hebben om zich in de lucht te verheffen. Wanneer gij die reuzen onderling oorlog ziet voeren en hunne lichamen op de aarde zullen ploffen, zal het oogenblik gekomen zijn voor de geboorte van Metlayo."

Zoo sprak eens, volgens de legende, Kotamo tot de volkeren van Vientiane en Xieng-Sen.

De profetie van Kotamo is in één opzicht vervuld. De voormalige laotische koninkrijken zijn onder de heerschappij gekomen der Franschen. Zijn dezen niet de blanke reuzen, die zich in de lucht kunnen verheffen?

Metlayo, de vijfde incarnatie van Boedha, wacht dus nog slechts voor zijne verschijning op aarde op het eerste treffen tusschen de luchtvloten, die men in de verschillende landen thans wil samenstellen. Renard, Santos-Dumont, de Wrights en Blériots zullen wellicht nog eenmaal in de binnenlanden van Azië hunne bewonderaars hebben voor het aandeel, dat zij hadden, in de verjonging van het boedhistisch geloof.

De behandeling der begrooting in Engelsch-Indië.

De directeur van financiën, sir Guy Fleetwood, Wilson heeft bij de indiening der begrooting voor het volgende jaar, medegedeeld, op welke wijze deze door den raad van den onderkoning zou worden behandeld:

„Op het oogenblik laten de bepalingen geen discussie toe. Het zou in elk geval onredelijk zijn te verwachten, dat eenig raadslid als het ware geheel onvoorbereid zou spreken over de groote en ingewikkelde vraagstukken, die voortvloeien uit de uiteenzetting van den financiëelen toestand. Maar op een nader tijdstip, waarvoor naar ik meen de onderkoning den 11en Maart in uitzicht heeft gesteld, zal de raad overgaan tot het bespreken in groote trekken overeenkomt met de behandeling in de afdeelingen in het Lagerhuis. Wij zullen daarbij in de eerste plaats beraadslagen over de nieuwe belastingvoorstellen, over de nieuwe leening en over de bijdragen aan de provinciale besturen. Dan zal na een korte tusschenpooze de raad wederom bijeenkomen voor wat ik zou willen noemen eene behandeling in de afdeelingen voor het geheele huis, en elk hoofdstuk der begrooting, die daarbij zal kunnen worden besproken, zal dan door een lid van ambtswege, dat bijzondere kennis heeft van den betrokken tak van dienst, worden uitgelegd. In beide stadia van behandeling zal het aan de leden vrijstaan, om na behoorlijke kennisgave en behoudens enkele restrictiën door een motie de aandacht te vestigen op eenig onderdeel der begrooting, de noodzakelijkheid van eenigen post te critiseeren of nadere inlichtingen te verzoeken. Over alle zoodanige moties, mits voldoende aan het reglement van orde, kan worden beraadslaagd. Op die wijze zal ruimschoots gelegenheid bestaan voor den raad, om de begrooting aan eene zakelijke critiek te onderwerpen. Wij gelooven, dat de uitkomst dienstig zal zijn voor het gouvernement en den groei zal bevorderen van eene welingelichte publieke opinie, betreffende de voornaamste vraagstukken van de begrooting. Na gedurende ongeveer een halve eeuw bijna alle begrootingsdiscussiën in het Engelsche parlement te hebben gevolgd, hoop ik niet van aanmatiging te worden beschuldigd, indien ik het waag den leden van den raad voor te houden, dat het

veeleer het bezwaarlijk onderzoek van de enkele posten der begrooting is, waardoor besparing kan worden verkregen, dan door het in elkaar zetten van motiën betreffende organieke veranderingen in de financieele politiek. Ook dat diensten, waarvan voordeel te trekken is, beter zullen kunnen worden geholpen uit gemaakte besparingen, dan door de vraag naar nieuwe fondsen, waaraan Indië niet kan voldoen zonder nieuwe lasten te leggen op het volk.

Tegen het einde van de maand Maart — de 23e van deze maand is daarvoor aangewezen — zal ik de definitieve begrooting, waarbij dan rekening zal zijn gehouden met de te berde gebrachte opmerkingen en de eischen eventueel van den tijd, indienen. Bij die gelegenheid zal geen debat zijn toegelaten. Op een later tijdstip evenwel, den 29en Maart nl., zal het den leden vrijstaan hunne opmerkingen over de begrooting ten beste te geven, zonder eenig besluit voor te stellen of stemming te vragen.

Naast de nieuwe en meer intieme behandeling van de begrooting, bleef dus de oude vrijheid der algemeene critiek behouden. Maar ik vertrouw, dat de slotdebatten zeer zullen worden bekort, na het grondig onderzoek der begrooting in de eerste stadia. Ik mag ook wel hopen, dat vraagstukken van algemeene politiek voor zooverre mogelijk niet bij deze behandeling zullen worden ter sprake gebracht. Andere gelegenheden zijn nu geboden, om zaken van algemeen belang te bespreken, en het zal voor ons aller gemak zijn en besparing aan tijd geven, indien van die gelegenheden gebruik wordt gemaakt, instede van de begrootingsdiscussiën te overladen. Er zijn, het is waar, weinig bestuurszaken, die niet ook in de begrooting zijn opgenomen; maar alles bij elkaar genomen is de begrooting toch eigenlijk slechts een voorziening in de verschillende diensten voor het komende jaar. Het is een zakelijk stuk en het zal onzen raad tot eere strekken, indien wij de begrooting op zakelijke wijze behandelen.

Blanken en inboorlingen in Afrika.

In een Engelsch weekblad treft men, volgens de Dépêche Coloniale, eene uitgebreide studie aan van een te Sierra Leone verblijf houdend Britsch onderdaan over de verhouding tusschen Europeanen en inboorlingen in de Engelsche koloniën in Afrika.

De ras-quaestie is een voorwerp van voortdurende bespreking, en de toestand schijnt niet te zullen verbeteren. De Europeaan blijkt er op uit te zijn, den inboorlingen te doen gevoelen, dat deze tot een ras behoort, dat steeds in een toestand van onderwerping moet worden gehouden. Bij de inboorlingen bestaat het gevoel, dat zij vroeger veel vriendschappelijker door de Europeanen werden behandeld. Niet alleen verlosten dezen hen van de slavernij, maar hun werden zekere voorrechten toegekend, waardoor zij meenden, dat zij door hunne weldoeners als gelijken werden beschouwd. De nakomelingen dier weldoeners willen nu ongetwijfeld toonen, dat zij het niet eens zijn met hunne voorgangers en schijnen eene geheel andere gedragslijn te willen volgen.

Hij, die de macht heeft en de middelen om welwillend te zijn, merkt de schrijver dezer studie op, moet veel machtiger zijn dan hij, aan wien die welwillendheid ten goede komt. Bijgevolg zal de blanke nimmer den neger als zijn gelijke erkennen.

Toen de Europeanen de negers uit de slavernij verlosten, hebben zij dezen behandeld als lievelingsdieren. Zij hebben geld en moeite besteed om te zien, wat er van die negers te maken viel, op dezelfde wijze als men papegaaien leert praten, honden leert apporteeren of duiven africht. Toen bleek, dat er van die negers menschen te maken waren, wier intelligentie de verwachting overtrof. De groote fout der negers is wellicht geweest, dat zij, hun vermogen inziende om zich de kennis van den blanke eigen te maken, wat al te hard van stapel zijn geloopen, om te toonen, dat zij de gelijken waren van hen, die hen hadden geholpen. De nakomelingen hunner weldoeners kunnen die eerzucht niet gedoogen.

De Europeaan twijfelt niet meer aan het vermogen van den neger om zich te ontwikkelen; daarvan heeft deze laatste te zeer blijken gegeven op de Engelsche scholen en hoogescholen, waar hij naast den blanke heeft gewerkt. Maar wat ook het vermogen van den neger moge zijn, hij ziet zich steeds belemmerd door de zorg om, ter wille van zijne positie en van zijne vooruitzichten, niet te pronken met zijne gelijkheid of zijne kennis te luchten.

In verschillende opzichten heeft de blanke een natuurlijke antipathie tegen de inboorlingen. Dit verwijt kan hem evenmin ontgaan als dat aan den ontwikkelden neger, dat deze zijne minder ontwikkelde rasgenooten als inferieure wezens beschouwt. Sommige Europeanen behooren nooit in Afrika te komen, daar zij hun afkeer van den neger niet kunnen verbergen. Men kan niet zeggen dat de blanke den neger haat uit een oogpunt van rasverschil. Hij beschouwt hem eenvoudig als zijn mindere, en zijn vooroordeelen richten zich veeleer tegen de gebruiken van den neger dan tegen diens persoon.

Overigens is de blanke veel rechtvaardiger tegenover den neger, dan deze tegenover de lieden van zijn eigen ras.

Evenals er geruime tijd zal moeten verloopen, voordat de neger zijn eigen onrecht tegenover zijn rasgenooten inziet, zal de blanke ook niet vandaag of morgen zijne vooroordeelen tegenover den neger opgeven, met het oog op zijn wensch om in de verschillende gouvernementsbetrekkingen de hoogste plaatsen in te nemen.

Dragers op Madagaskar.

Wanneer men de Franschen indertijd hoorde over het bestuur van generaal Gallieni op Madagaskar, zou men geneigd zijn te gelooven, dat daar nu eens eene model-kolonie ware gesticht.

Sedert het aftreden van den ongetwijfeld als bestuursman zeer begaafden opperofficier, zijn intusschen verschillende zaken aan het licht gekomen, waaruit blijkt, dat ook op Madagaskar nog veel bestond, wat men elders afkeurde.

Zoo is nu eerst onlangs door den bij afwezigheid met verlof van den gouverneur-generaal Augagneur opgetreden waarnemenden titularis, Garbit, een besluit genomen, volgens hetwelk aan de Europeesche en inlandsche ambtenaren eene schadevergoeding wordt toegekend, indien zij bij overplaatsingen van paarden, muildieren enzoovoort gebruik maken, ter vervanging van de gebruikelijke dragers.

Dezen werden voor die diensten wel betaald, maar overigens gewoonweg gecommandeerd, zoodat, met het oog op het talrijk ambtenaarspersoneel, nog al heel wat armen en nog wel de sterkste, want de dragers of bourjanes behoorden natuurlijk niet tot de zwaksten uit hunne dorpen, aan den productieven arbeid werden onttrokken.

Men verwacht van dezen maatregel ook, dat hij ten goede zal komen aan de paardenteelt, terwijl de kolonisten hopen, dat nu de ambtenaren ook meer gebruik zullen maken van de wegen, deze beter in staat zullen worden gehouden dan te voren.

Eene leening voor Dakar.

Dakar, de eerst sedert eenige jaren in het leven geroepen hoofdstad van Fransch West-Afrika, wil thans eene leening sluiten van 1,500000 francs voor bouw van een stadhuis en van een overdekte markt. Het Crédit Algérien heeft er reeds in toegestemd dat bedrag aan de stad te leenen.

Het komt ons voor, dat de bewoners van Dakar tot grootere offers bereid zijn, waar het geldt instellingen van openbaar nut in het leven te roepen, dan men elders daarvoor wil brengen.

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.

IV.

Intusschen stegen wij hooger en hooger; 't is verbazend, hoe veel wij stegen in korten tijd en onbegrijpelijk hoe een auto tegen zulke hellingen op kan klimmen. En toch is dit laatste heel vaak gebeurd en is men zelfs van plan om den weg van Pasrepan naar Tosari enkele dagen in de week open te stellen voor elken auto. Mijns inziens — mijn vertrouwen in auto's is nu niet bepaald onbegrensd te noemen — zullen ongelukken dan niet zeldzaam zijn. Een vaste autodienst van Soerabaja naar Tosari, met goed betrouwbare auto's en chauffeurs, zou mij beter lijken. Een groot gemak zou dit zeker geven voor de vele touristen, die Tosari komen bezoeken.

Hoe hooger we kwamen, hoe meer het bergachtig landschap van aanblik veranderde, hoe hooger de bergruggen, hoe dieper de ravijnen werden, hoe minder dicht de plantengroei. Na 2 uur ongeveer rijdens stonden we voor een groot bord, waarop met leelijke reuzeletters geschreven was: **Sanatorium Tosari**, met een dikken vinger er onder, wijzende naar een paadje, dat een groot stuk van den grooten weg afsneed, doch steil, in trappen, zich naar boven slingerde. Wij volgden dezen korteren, doch moeilijker te bestijgen weg en stonden op den top van een heuvel gekomen plotseling te midden van keurig opgebouwde villatjes, die tezamen het Sanatorium vormen. Even stonden we stil bij de daar aangelegde tennisbaan, om 't ruime uitzicht op de ons omringende ravijnen en bergruggen te genieten. In één woord: prachtig! 't Indische Zwitserland, een naam, die ten volle weergeeft het karakter van het gebergte daar; daarmee is niets te veel gezegd.

Zij, die Zwitserland wel eens bezocht hebben, zullen zich zeker de enorme bergmassa's herinneren, met hunne in de verte blauw-groene wanden en ruggen, hier en daar bedekt met dunne bosschen of grastapijten, zich verheffend van uit de diepe, wazig-donkerblauw schemerende dalen, hier en daar liefelijk en poëtisch stemmend, elders geheimzinnig angstig aandoende. Ook hier hetzelfde: In de ochtenduren — 't was toen ongeveer half acht des morgens — als de zon nog niet zoo hoog gestegen is, om haar volle licht tot in de diepte der ravijnen door te doen dringen, als een wazige sluier, deze spelonken nog bedekt en een matte schaduw ligt op de eene helft der ruggen; als de donkere dennebosschen nog donkerder schijnen en hun grillig profiel zwart afsteekt tegen de heldere, lichtende lucht, dan is het, als stond men niet in een tropenland, doch te midden der Zwitsersche bergen. Ook de temperatuur, die voor Indië heel laag was, deed ons aan Zwitserland denken.

Het Sanatorium zelf ligt op den uitersten noordelijken rand van een rug, die tamelijk smal is en links en rechts diepe ravijnen naast zich heeft. Evenwijdig aan dezen rug strekken zich aan beide zijden twee andere naar het noorden uit, de een hel verlicht door de zon, de andere nog bedolven onder donkere schaduw. De inrichting bestaat uit een complex van aardige villatjes, aan weerszijden van den tamelijk smallen hoofdweg. Elk paviljoentje is omgeven door een tuin, waarin de prachtigste Europeesche bloemen welig tieren.

Hortensia's, Chrysantemums en vele andere bloeiden er in volle pracht. Jammer, dat we geen tijd hadden dat prachtig gelegen oord beter te bekijken, we konden dit slechts in 't voorbijgaan doen. Vele gasten waren er toen niet, enkele Engelsche toeristen in flanellen costumes, met opgestroopte mouwen, rookten, op luierstoelen gezeten, hunne korte pijpjes; op den weg huppelden twee frisch blozende kindertjes.

Spoedig waren we de tuintjes voorbij en reden we de kampoeng binnen: nette planken huisjes met zeer smalle erven en hekwerk er om heen, links en rechts van den weg, alle dicht op elkaar vanwege de weinige ruimte, die de bergrug aanbiedt.

Op een verwijd gedeelte van den weg stegen we af om van paarden te verwisselen, daar nu eerst de zware taak van het steil naar boven klimmen kwam. In een wazig verschiet zagen we in de lucht links boven ons den breeden kraterwand van den Tengger met een inzinking, de Moenggalpas, waardoor wij de Zandzee zouden bereiken. Wel leek ons de afstand er heen ver, want we zagen nog slechts vaag de omtrekken daarvan door den nevel heen.

Zoo, slecht als mijn zadel daar straks was, zoo heerlijk zat ik nu, en met frisschen moed — 't was ook erg frisch — togen we verder, steeds stijgend. Nadat we de dessa Tosari uitgereden waren kwamen we op een tamelijk smallen weg, waarop een paard zich niet zou kunnen omwenden. Links de bergwand, voor een groot gedeelte begroeid met Oost-Indische kers en andere bloemen, rechts een steile helling, geheel kaal en bewerkt met de patjol. 't Leek mij haast onmogelijk op zoo'n steile helling te blijven staan, te meer dus haar te bewerken. Toch planten de Tenggereezen er Europeesche groenten en aardappelen tegen, die veel aftrek vinden in de lagere landen.

Verder reden we door een echt dennenbosch; die hooge, rechte stammen, 't mos overdekt met naalden in een teere schaduw daar beneden, dat alles verplaatste mij voor een oogenblik in de dennenbosschen van de Veluwe. Overigens begon het aantal plantensoorten meer en meer te verminderen, en de plantengroei in 't algemeen veel schraler te worden. Wat mij echter bijzonder opviel, was het groote aantal bloemen, langs de holle wegen, waar wij door heen reden, van verschillende kleuren en vormen.

Tot nu toe hadden we steeds gestegen langs steile hellingen; langzamerhand werden deze echter vlakker en gemakkelijker te nemen en na ongeveer anderhalf uur rijdens na ons vertrek van Tosari daalden we zelfs heele einden.

„De Smeroe!" hoorde ik vóór mij roepen, en op een open plek gekomen, zag ik de dreigende kegeltoppen van den Smeroe op betrekkelijk korten afstand. Op dat oogenblik toonde hij 't niet, hoe het in zijn binnenste steeds woelde en kookte en bruischte; van tijd tot tijd slechts stootte hij kolossale rookkolommen uit. Het was jammer, dat ik dit verschijnsel niet van dichterbij heb mogen aanschouwen. Ik vond zijn uiterlijk echter reeds zoo dreigend, de donkere gapende krater met den afgebranden, verkoolden rand, terwijl de top zelfs geheel kaal is (geen sprietje leven was er te ontdekken) zóó afschrikkend, dat ik niet meer wachtte op het weder uitstooten van de rookpluim; trouwens mijn kameraden waren mij reeds weer een heel eind voor. Ik reed dus verder.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Opleiding van koloniale bestuursambtenaren.

Van het seriewerk, uitgegeven door het Institut colonial international te Brussel, is verschenen het derde deel van de tweede serie. Het handelt over „Les fonctionnaires coloniaux", en is een vervolg op de in 1897 verschenen deelen I en II. Behalve aan Ned.-Indië, is ook een plaats ingeruimd aan de Duitsche, Fransche en Britsche koloniën. Aangezien de in 1897 geldende regeling der opleiding van Oost-Indische bestuursambtenaren sedert door een nieuwe vervangen is, moest de uiteenzetting, die Prof. Spanjaard in genoemd deel II publiceerde, door een andere vervangen worden.

De directeur der Ned.-Ind. bestuursacademie te 's-Gravenhage, Mr. G. J. A. van Berckel, geeft in het nu verschenen derde deel een overzicht van het tot stand komen der nieuwe regeling, een historische schets, beginnende met aan te wijzen het onvoldoende der oude regeling, met te herinneren aan de gebrekkige opleiding der ambtenaren, waarop in 1892 de heer Mackay en de tegenwoordige minister van koloniën de aandacht vestigden. Verder beschrijft hij de geheele inrichting en het doel der in 1907 opgerichte Bestuursacademie, daarbij doende uitkomen dat over de uitkomsten nog niet geoordeeld kan worden.

Na deze Inleiding volgt dan de officieele tekst van het „Besluit op de Indische bestuursopleiding."

Weekblad voor Indië.

Indië een dobbelhuis, aldus het opschrift van een artikel door R. B. in het jongste Nr. van het Weekblad voor Indië. Inlanders dobbelen, Chineezen dobbelen, Europeanen dobbelen ook, en misschien het ergst van allen, klaagt R. B. De politie staat er machteloos tegenover. Het eenige middel tot beperking zou nog kunnen zijn, de jeugd onder handen te nemen en deze een heilzame schrik inboezemen voor het hazardspel. Want het Indië van thans is één groot dobbelhuis; alles wedt, dobbelt, speculeert, beleent, verpandt, speelt kerook, of roulet, of écarté, altijd volgens R. B.

Dr. A. A. Fokker vertelt voorts van zijn ervaringen in Spanje, waarmede Indische verlofgangers op reis hun voordeel kunnen doen.

Gabriël (voor welk pseudoniem we zeker wel S. Kalff mogen lezen?) geeft het vervolg zijner beschouwing over Een kunstschilder op Java in 1706 (de Bruin): terwijl ten slotte de aandacht vraagt een artikel van F. van Sonsbeecke over de havenplaats Sabang (met een aantal foto's).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 12: Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Het onderzoek van caoutchouc en getah pertja, door Dr. A. H. Berkhout. — Een boek over de Batak-landen (van Prof. Dr. W. Volz) door Prof. J. F. Niermeijer. — De instervingsziekte der cacaoboomen en het bruinrot der cacaovruchten veroorzaakt door Diplodia cacaoicola, door Dr. H. M. Quanjer. — Plaatselijke aanpassing van katoenvariëteiten, door v. I. — Terugkoop van het particuliere land Kandanghauer. — De overneming van den spoorweg Batavia-Buitenzorg door den Staat. — Kultuurberichten. (Eene rubberafdeeling aan het Deli Proefstation. — Cacao-, koffie- en hevea-plantages in Suriname). — Kleine mededeelingen. (Uitvoer van Curaçao in het derde kwartaal van 1909. — Hoedenindustrie op Curaçao). — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, enz.

Over Rubber.

In Eigen Haard (No. 11 en 13) wordt de aandacht gevestigd op een onlangs verschenen boekje, getiteld „Aandeelen in Rubberondernemingen als speculatieve belegging" (gratis verkrijgbaar bij de firma B. Sanders Ezn. te Amsterdam) en daarvan een uittreksel gegeven, waaraan wij de navolgende, niet algemeen bekende bijzonderheden, ontleenen:

De oprichting van rubber-ondernemingen was in de laatste jaren een historische noodzakelijkheid geworden. De consumptie nam in sterke mate toe, gevolg van telkens nieuwe toepassingen, de productie bleef gelijk, of vertoonde zelfs vermindering.

Aanvankelijk diende het caoutchouc, in Europa ingevoerd, alleen voor het uitwisschen van potloodschrift. Geleidelijk kwam het voor het prepareeren van waterdichte stoffen en voor het vervaardigen van stoppen en buizen in de chemische apparaten in aanmerking. In 1832 ontdekte Lüdersdorff het middel om aan caoutchouc de kleverigheid te ontnemen door het met terpentijn zacht te maken en dan met zwavel te vermengen. In 1839 vond Goodyear te Newhaven de vulcanisatie uit door verhitting en vermenging met zwavel, en later, in 1852, door nog sterkere inwerking van zwavel, de vervaardiging van eboniet, waardoor aan de rubberindustrie de enorme vlucht verzekerd was, die wij thans beleven en jaarlijks zien toenemen.

In het kort komt de wijze, waarop het caoutchouc gewonnen wordt, in den regel hierop neer, dat men in den stam van den rubberboom na zorgvuldige reiniging der schors, boven elkaar een twaalftal insnijdingen maakt. Onder iedere wonde bevestigt men een emmertje, waarin het sap (melksap) wordt opgevangen, dat als voornaamste bestanddeel de rubber bevat. Een boom van eenigen omvang — men pleegt met het aftappen in het zesde jaar te beginnen — kan jaarlijks meerdere aftappingen verdragen. Gemiddeld leveren dan 50 K.G. sap, 30 K.G. caoutchouc.

De inboorlingen maken echter niet zooveel omslag. Zij oefenen hun bedrijf uit als voor duizend jaren, hakken in hun wouden de kostelijke rubberboomen eenvoudig om en doen het uitvloeiende sap stollen, dat als wilde Para-rubber in den handel bekend is. Waar de inboorling zijn voet gezet heeft in het woud, vallen de rubber-boomen de een na den ander of sterven door de roekelooze verwonding.

Zoo kwam men op het denkbeeld om ook den rubberboom in daartoe ingerichte plantages in het groot aan te kweeken en op die wijze een geregelden aanvoer van caoutchouc mogelijk te maken.

Verblijdend is het, dat dergelijke pogingen ook in onze Oost met gunstigen uitslag werden bekroond. Onze bezittingen, speciaal Sumatra en Java toonden zich bij uitstek geschikt voor rubberbouw op groote schaal, dank zij de deskundige voorlichting van mannen als Dr. P. van Romburgh en Prof. Dr. Treub bijvoorbeeld.

Voor de cultuur komen voornamelijk twee boomsoorten in aanmerking: de ficus elastica of gummiboom en de hevea brasiliensis. De eerstgenoemde bij ons als kamerplant zeer bekend, komt in Insulinde als „karet" ook in het wild voor en bereikt daar een hoogte van 60 M. In den laatsten tijd wordt echter op de plantages de hevea bij voorkeur gekweekt „de toekomstboom van Tropisch Nederland".

Ten slotte een woord over de productie. De opbrengst aan caoutchouc bedroeg in 1900 een kleine 60 millioen kilogram, in hoofdzaak komende uit Brazilië, waar ze in het wild gewonnen werd. Sinds dien nam echter het getal steeds toe en bedroeg ze in het vorig jaar reeds 75 millioen kilogram. De plantage-rubber, in 1906 ongeveer niets, zal dit jaar vermoedelijk een 3000 ton opleveren. Allerwege legt men zich in den laatsten tijd op caoutchouc-cultuur toe. In Februari 1909 had men in onze koloniën daarvoor een bedrag van 41 millioen gulden besteed, in December van hetzelfde jaar was dit cijfer echter reeds tot 68 millioen gulden geklommen. Aangezien evenwel ook in dezen dikwijls zeer onoordeelkundig te werk wordt gegaan, is het nog bij lange na niet zeker, dat de opbrengst geëvenredigd zal zijn, aan het geld, dat er aan wordt besteed.

Er wordt wel eens gezegd, dat bij een achteruitgang der prijzen het oogenblik zal intreden, waarop Brazilië niet meer met succes zal kunnen leveren, daarnaast staat het feit, dat bij vermindering van prijs het verbruik grooter zal worden en men dientengevolge meer nog dan thans de benoodigde caoutchouc uit andere landen zal betrekken.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van afl. 2, jaarg. 1910: Harceleeren, taquineeren, chicaneeren, door J. C. Pabst (vervolg). — Het een en ander omtrent beoordeelingslijsten (vervolg), door S. — Nogmaals de Brisant-granaatkartets Ehrhardt van Essen en het ontwerp eenheidsprojectiel-Gooszen. — De schietmethode Fabius en ons schietvoorschrift, door J. van Hasselt. — Het schieten in bergterrein door Vesting-Artillerie, naar aanleiding van de in 1909 gehouden schietoefeningen in de nabijheid van Soemedang, door G. E. Visser. — Het samenspelen van meerderen met minderen in militaire voetbalclubs. — Schermen, door Van Houten. — Het ontwerpen van een universeel schema van premiën voor de schietoefeningen, door H. Lamberts. — Van vreemde legers. Enz.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De kort geleden opgerichte Nederlandsche vereeniging voor economische geographie, welke ten doel heeft de bevordering van de studie der economisch-geographische toestanden van alle landen der aarde, de verbreiding van de uitkomsten dier studie, en het verstrekken van inlichtingen omtrent Nederland en zijne Koloniën in het buitenland, ten einde het aanknoopen van betrekkingen tusschen onze gewesten en den vreemde wederzijds te vergemakkelijken, deze hoogst nuttige vereeniging geeft met bovengenoemden titel een maandschrift uit, waarop dezerzijds nog niet de aandacht werd gevestigd, welk verzuim we bij dezen ons haasten te herstellen.

Van het tijdschrift, dat keurig gedrukt is, zijn thans reeds twee afleveringen verschenen (Secretaris der Commissie van Redactie is Dr. H. Blink). De rijke inhoud is een pleidooi voor de noodzakelijkheid der oprichting, en wettigt alleszins een langdurig bestaan van dit jeugdige periodiek. In de tweede

aflevering vonden we een tweetal artikelen, waarbij de Ned. koloniën betrokken zijn, nl. De suikerhandel en suikerindustrie te Amsterdam, en Petroleumproductie der aarde (eerste gedeelte). In de eerste aflevering treft men o.m. een opstel aan over Koffieproductie en koffiehandel der aarde.

De leden van genoemde vereeniging (waarvan het lidmaatschap *f* 10.— 's jaars bedraagt), ontvangen de periodieke geschriften gratis. (Aangifte bij den secretaris, Mr. R. E. Kielstra, den Haag, Stadhouderslaan 43).

Zendeling Lett.

Met den titel: Herinneringen aan zendeling August Lett, bijeen verzameld door Eleda, is bij H. J. P. Egner te Den Helder een boekje verschenen, waarin op voortreffelijke wijze de levensloop van den, den 24en Aug. van het vorige jaar door inboorlingen der Mentawei-eilanden, vermoorden zendeling Lett.

De geringe prijs van het werkje kan voor hen, die belang stellen in het werk der zending in onze Oost, geen beletsel zijn het zich aan te schaffen; een gedeelte der opbrengst komt bovendien de zending op de Mentawei-eilanden ten goede. Het boekje is versierd met vele goede illustraties en met een kaartje van de Mentawei-eilanden.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 2 Maart '10.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 1 Maart '10.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 8.
De Ind. Mercuur No. 13.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 158.
De Banier Nos. 7 en 8.
Handelsrevue No. 5.
De Locomotief.
De Preangerbode.
De Sumatrabode.
De Padanger.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden

		Contributie.
Th. F. A. Delprat, gep. Hoofd-Ing. N.-I.,	Amsterdam	f5.—don.
L. H. F. Wackers, gep. Gen.-Maj. N.-I.,	„	- 2.50 lid.
L. van der Velde, firma Geb. Rebel,	„	- 2.50 „
W. Meijer, Adj.-Insp. Onderw. N.-I.,	„	- 2.50 „
Ed. Cuypers, Architect,	„	- 2.— „
A. F. P. Carstens, gep. Kapt. Inf. O. I. L.,	„	- 2.— „
Th. Jentink, gep. O.-I. Ambt.,	„	- 2.— „
A. Zeller, Leeraar Openbare Handelsschool,	„	- 2.— „
F. van der Elst,	„	- 2.50 „
Firma van der Werff en Hubrecht, comm. in Effecten,	„	- 2.50 „
W. Versluys, Uitgever,	„	- 2.50 „
W. C. Koldewijn, Tandarts,	„	- 2.50 „
D. J. Holsheimer,	Apeldoorn	- 2.— „
Mevr. L. C. C. Victor Slaap,	Arnhem	- 2.— „
J. André de la Porte, Ingen.,	's-Gravenhage	- 4.— „
Mevr. de Wed. Wesly, geb. E. A. van Ekris,	„	- 2.— „
J. Finck, gep. Dir. Offic. v. Gezondh.,	„	- 5.—don.
J. van Leyden, Particulier,	„	- 5.— „
J. Hardeman Jr., gep. Hoofd-Ambt. N.-I.,	„	- 2.50 lid.
Th. van der Ven,	„	- 2.— „
C. C. Nolet,	„	- 2.— „
G. F. Enger, Particulier,	„	- 4.99 „
J. Pennock, „	„	- 2.50 „
G. W. Schimmel,	„	- 2.50 „
Mevr. N. de Kock,	„	- 2.50 „
B. Koch, Particulier,	„	- 2.50 „
Mevr. M. J. Koch, geb. Vensentelle,	„	- 2.50 „
J. Th. F. Renaud, gep. Kapt. O. I. L.,	„	- 2.— „
M. Blokhuis, Adm. Berg-cult.,	„	- 2.— „
G. H. Bouscholte, Institituer,	„	- 2.50 „
A. D. T. T. Boutmy, gep. Ass.-Resident,	„	- 2.— „
R. Boele,	Nijmegen	- 2.50 „
K. C. Jaski, Houtvester N.-I.,	„	- 2.50 „
J. A. Schmidt,	Paramaribo	- 2.50 „
C. W. L. Cohen, Comm. Post.,	Soerakarta	- 2.50 „
Th. J. France, Cand.-Arts,	Utrecht	- 2.— „
C. A. Meulemans, Maj. Inf. I. L.,	„	- 2.— „
Mevr. Arndsen Hein van Eersel,	„	- 2.— „

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 23 April** 1910, des namiddags ten $2^1/_2$ ure, Heulstraat 17, te 's Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen. (Zie o. a. Kol. Weekblad nos. 5, 6, 7).
2. Rekening en verantwoording 1909. Goedkeuring door het Hoofdbestuur.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studiecommissie.
5. Nijverheidscommissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.
    Volgens rooster treden af, doch zijn terstond herkiesbaar:
    C. R. Bakhuizen van den Brink. (De heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen);
    E. van Assen;
    A. A. C. Harting;
    Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler (voor Rotterdam);
    Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht);
11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, *Secretaris.*

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

Openbare Vergadering op **Maandag 11 April 1910,** des avonds 8 uur, in het café Hollandais, Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

Onderwerp:

De cultuur, bereiding en wetenschappelijke keuring der technisch belangrijke Indische Vezelstoffen.

Spreker:

Dr. G. van Iterson, *Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft.*

Er zal gelegenheid worden gegeven voor debat of het vragen van inlichtingen.

Toegang vrij.

De voorzitter: P. J. v. HOUTEN.
De secretaris: S. STIBBE.

Herinnering aan de Openbare Vergadering van *Moederland en Koloniën,* op **Dinsdag 5 April**, 's avonds 8 uur, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Den Haag, betreffende: de **Ned. Koloniën in Amerika.**

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het s.s. „Rindjani", commandant T. Bakker, van Batavia 3 Maart 1910, te Marseille 26 Maart 1910.

Van Batavia: W. J. C. van Bennekom met echtgenoote; H. J. Ch. Brunet de Rochebrune met echtgenoote; G. van Delden; J. W. N. Diemont met echtgen. en 2 kinderen; N. J. Gerharz; P. van Leersum met echtgenoote en 1 kind; Mejuffrouw M. Jolly; C. J. Graaf van Randwijck; Mevrouw J. Schmidt; Mr. C. W. Wormser met echtg. en 2 kind.; Mevr. Hahn, geb. Kobler, met 2 kinderen; Mej. D. M. van Baarda; J. Clemans met echtgenoote en 2 kinderen; H. Deen met echtgenoote en 2 kinderen; L. A. Scheepmaker met echtgenoote en 4 kinderen; A. A. de Lange; J. A. van den Berg; W. J. van Boxtel; C. Valkenburg; G. H. Krebber; H. L. Hartman; R. S. Powell; P. T. G. Bohouwrie; R. van Vleuten; P. J. Huitink met echtgenoote en 1 kind; J. B. H. Tubing; A. J. van der Veken; W. J. Wemmers, benevens H. M. troepen en schepelingen.

Van Padang: Jansen: Mevrouw Brugman en dochter.

Naar Colombo: H. de Courcy Hamilton, Tanggos.

Naar Padang: W. Bueno de Mesquita en kind; G. E. van Hutten.

Passagiers van het stoomschip „Tabanan", gezagvoerder W. J. Boon, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. A. Roukens met echtgenoote en 3 kinderen; J. F. A. Apon met echtgenoote en 1 kind; J. W. Ebbink met echtgenoote; J. S. Wiselius; Mevrouw J. S. G. Wiselius; J. J. P. Kohl met echtgenoote en 1 kind; H. G. Smagge; A. M. Verhaar met echtgenoote en 2 kinderen; Mevrouw J. M. C. Dijkman— van Roosmalen; Mevrouw G. ten Harmsen—Zwart; Mevrouw W. C. J. Brumsteede; J. Wiselius; Chr. L. Schwarze; Mevrouw J. M. Lohr—v. d. Houten; J. Breet; J. Montijn en echtgenoote; P. W. Bal met echtgenoote en 3 kinderen; H. P. Ketting en echtgenoote; Mevrouw Cocheret en 2 kinderen; Mevrouw Wed. van Santen—Dibbets; Mevrouw L. Waisvisz-Engers met 1 zoon en 2 dochters; F. Magendans; Mejuffrouw M. van Vliet.

Naar Southampton: Mevrouw van Gilse en 1 kind; Mejuffrouw S. van Marselis—Hartsinck; Mr. K. P. van der Mandele; J. Allard.

Naar Lissabon: Mignot en echtgenoote; J. F. Damsté.

Naar Tanger: A. De Lecroix.

Naar Marseille: C. Borghardt; D. G. Montenberg.

Te Southampton zullen zich inschepen: F. L. Wattendorff.

Naar Tanger: Mr. Brian Rottigan; Miss Mitchell.

Naar Marseille: E. A. Armstrong.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mejuffrouw K. Knottenbelt; A. J. G. A. Wiemans; J. Schultz en echtgenoote; L. J. Dalmijn; A. E. ten Broeke met echtgenoote en 3 kinderen; A. J. van Hemert; Mr. J. Duparc met echtgenoote en 1 kind; Jhr. C. van Lennep; J. C. van Blommestein en echtgenoote; H. Somermeijer met echtgenoote en 1 kind; C. J. G. van Deun; J. H. L. Teutelink en 1 dochter; R. A. Huneman; C. R. Ruempol en echtgenoote; C. L. van der Bel; A. W. M. Knip; C. J. Bakker; Mevrouw D. Burger; A. F. van Tienhoven; J. W. van Wageningen; H. J. Colenbrander; J. F. van der Hoeven en echtgenoote; W. Engel; E. Bremer; G. J. Grin; J. J. Beun.

Naar Port-Saïd: W. van Schelt: W. van der Graaf; G. P. van der Leede; M. Kroon.